

Araştırma-İnceleme

**POP SANAT'IN GAZİ EĞİTİM FAKÜLTESİ GÜZEL
SANATLAR EĞİTİMİ BÖLÜMÜ RESİM-İŞ EĞİTİMİ ANA
BİLİM DALINDA EĞİTİM GÖREN ÖĞRENCİLERİN
GRAFİK DERSLERİNE YANSIMASI**

Özlem SOMUNCU¹

Öz: Bu araştırma yükseköğrenim gören öğrencilerin kendi tasarımlarını eleştirel düzeyde yorumlamasını sağlayacak olması bakımından önemlidir. Araştırma, Grafik Tasarım derslerinde Pop Sanat ve diğer sanat akımlarının uygulanışı bakımından öğrencinin kendisini değerlendirmesini sağlayacaktır. Bu amaçla araştırma 2015-2016 eğitim öğretim yılında Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalında eğitim gören 4. sınıf öğrencilerini kapsamaktadır. Deney ve kontrol grubu olmak üzere iki grupta toplamda 20 kişiyle yürütülmüştür. Karma yöntem ile hazırlanan bu çalışmanın nitel boyutunda, gözlem formu ile değerlendirme ve görüşme teknikleri kullanılmış ve elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Araştırmanın nicel boyutunda ise deneysel desenlerden “son test kontrol gruplu desen” modeli kullanılmıştır. Deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını tespit etmek amacıyla, t testinin parametrik olmayan Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, katılımcıların Pop Sanatın Grafik Tasarım derslerine yansıdığı görüşünde oldukları görülmektedir. Pop Sanat derslerinin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin tasarımları, kontrol grubu öğrencilerinin tasarımlarına göre daha fazla Pop Sanat özellikleri taşımaktadır.

Anahtar Sözcükler: Sanat, Pop Sanat, Pop Art, Grafik Eğitimi.

**THE PRESENTATION OF POP ART TO THE STUDENTS IN
THEIR GRAPHIC LESSONS AT THE DEPARTMENT OF ART
EDUCATION OF THE FACULTY OF FINE ARTS**

Abstract: This research is important due to the fact that it will enable higher education students to interpret their own design at a critical level. This research will enable the students to evaluate themselves in terms of the implementation of Pop Art and other art movements. With this aim, the 4th grade students being educated in The Art Education Department

¹ Bilim Uzmanı, Gazi Üniversitesi. oozlemsomuncu@gmail.com

of Gazi University, Education Faculty were included in this research. It was conducted with two groups of about 20 people in total as experimental and control groups. In the qualitative dimension of this study prepared with the mixed method, observation form with assessment and interviewing techniques were used and the data obtained were analyzed with content analysis method. As for the quantitative dimension of the study, experimental designs of “final test pattern with control group” model was used in order to determine whether there is a significant difference between the experimental and control groups, nonparametric Mann-Whitney U test of T test was used. When the results of the study were evaluated generally, it was seen that the participants had the view of that Pop Art had been reflected to the graphic design courses. The designs of the students in the experimental group having Pop Art classes had more Pop Art features, compared to the students in the control group.

Keywords: Art, Pop Art, Graphic Education.

Giriş

21. yy sanat dünyası günümüz şartlarında oldukça değişmiş ve pek çok kavramı içerisine almaya başlamıştır. Sanat kavramının algılanışı da bu yönde değişmeye başlamıştır. Sanat insanlık tarihi boyunca çeşitli şekillerle var olmuş ve insanın kendisini ifade etmesinde önemli bir görev üstlenmiştir.

Sanat, bireyin özgürleşmesi, ruhun maddeye dönüşmesidir. Bireyi diğer insanlardan hem farklı kılan hem de ortak değerlerde buluşturan bir varlıktır sanat; evrensel bir araçtır, sözlü veya sözsüz iletişim aracıdır (Buyurgan, 2010, s. 22).

İnsanlık tarihiyle ilgili olarak bu güne kalan en önemli kültür varlıkları, ilkel mağara devri insanlarına dayanan, görsel iletişimin başlangıcı olarak tanımlanan semboller ve resimlerle iletişim kurma, yaşamı paylaşma durumlarıdır. M.Ö. 15000 li yıllardan bizlere kalan verilerde, eski mağara resimleri o dönemin inşalarının gördüklerini anlayıp, resmederek çevresindekilere aktardığını göstermektedir (Bilgili, Ketenci, 2006). İnsanlık tarihi kadar eski olan grafik sanatların temeli de bu döneme rastlar. O günlerde adı Grafik Tasarım olarak anılmasa da bir iletişim görevi gördüğü açıktır. Günümüzde ise hayatımızın büyük bir parçası hâlini almıştır.

Grafik Tasarım görsel bir iletişim sanatıdır. Birinci işlevi de bir mesaj iletmek, bir ürün veya hizmeti tanıtmaktır. Grafik Tasarım terimi ilk kez 20. yüzyılın ilk yarısında kalıplara oyularak yazılan ve çizilen ve daha sonra da çoğaltılmak üzere basılan görsel malzemeler için kullanılmıştır. Teknoloji geliştikçe sadece basılı malzemeler değil film aracılığıyla perdeye yansıtılan, video ile ekrana gönderilen ve bilgisayar yardımıyla üretilen görsel malzemeler de grafik kapsamı içine girmiş ve bu terimin anlamı oldukça gelişmiştir (Becer, 2008, s. 33). Günlük yaşantımızın bir parçası olan uygulamalı veya grafik sanatlar olarak anılan ve saf sanatla arasındaki farkı ortaya koyan da tam olarak popüler

sanattır. Günümüz koşullarında sanat, sadece bilim ve teknolojiye uyum sağlama derdinde değil sanatçı bireyselliğini ortaya çıkarma çabasıdadır.

Günümüz sanatı da teknolojik unsurlarla donanmış ve uygulaması kolaylaşmıştır. Yüzyılın şartları göz önünde tutulduğunda kapitalist sermayenin ve üretimin sanatın gücünden faydalanması zorunlu olmuştur. Sanatın reklam ve pazarlama taktiği amaçlı hayatımıza belki de en çok girdiği yer de Grafik Tasarımdır. Bugün Grafik Tasarım dersleri bütün bu değişim ve gelişmelerin farkında olarak yapılmaktadır. Grafik eğitimi, bu unsurlar göz önünde bulundurularak verilir, hedef kitle kültürü onun için önemlidir. Öğrenci grafik programlarını, baskı çeşitlerini öğrenir ve sanatsal tasarım elemanlarıyla birleştirir, geçmişten bugüne sanat akımlarını bilir ve çalışmalarında bunlardan etkilenir, işte Pop Sanatın da ana temasının popüler kültür olduğu düşünülürse Grafik Tasarım derslerinde Pop Sanatın izlerinin görüleceği öngörülmektedir.

Günümüz sanat kuramları ve estetik değerlerle birlikte, 20.yy sonrası sanat yapıtlarının bilinmesi, anlaşılması ve yorumlanmasına yönelik bir sanat eğitiminin nasıl olması gerektiği ve yükseköğretim kurumlarında grafik eğitiminin günümüz sanatıyla beraber nasıl verileceği konusundaki belirsizlik bir problem durumu olarak görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin kendi çalışmalarını sanatsal açıdan değerlendiremiyor olduğu düşüncesi problem durumu olarak tespit edilmiştir. Bu araştırma, "Pop Sanat'ın Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalında Eğitim Gören Öğrencilerin Grafik Derslerine Yansımaları Nedir?" sorusuna cevap aramaktadır. Bu genel problem doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Deney grubu öğrencilerinin Pop Sanata ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin çalışmaları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1. Pop Sanat (Pop Art)

20. yüzyılda gelişen popüler kitle kültürüyle birlikte sanat kendini seçkinci, çoğu zaman gizlemler ve hatta üstün görmeye başladı. Yüzyıl ilerledikçe ve bazı sanatçılar kitle iletişiminden daha fazla etkilenmeye başladıkça ve Pop Sanatın gösterdiği gibi sanat görünüşe göre kendi yüksek konumunu terk etmiş ve popüler formları kucaklamıştır. Bu doğru olsa da, sanatın her zaman sanat olarak kaldığını ve popüler formların dışında ve muhtemelen üzerinde bir şey olduğunu anlamak önemlidir (Whitham ve Pooke, 2013, s. 242).

Halk sanatı olarak da bilinen Pop Sanat, ilk örneklerini İngiltere'de vermiş, Amerika ve Fransa'da yeni bir sanat türü olarak gelişmiştir. Sinema, müzik, çevre sanatı, grafik sanatlarda yoğun bir şekilde uygulanmıştır. Birbirinden habersiz aynı yıllarda hem İngiltere'de hem de Amerika'da ortaya çıkan Pop Sanat, birbirine benzerliği kadar farklılıklarıyla da dikkat çeker. Pop Sanata şöyle bir bakmak gerekirse, öncelikle gençlik, cinsellik, gazete, dergi, resimli roman, el ilanları, afişler, durmaksızın piyasaya sürülen tüketim ürünleri ve yeni olan kitle kültürünün kutsandığı bir sanat anlayışıdır. Yeni Dadacılık, yeni

gerçekçilik, postmodern sanat olarak anılan Pop Sanat, döneminde ortaya çıkan pek çok sanat anlayışıyla ortak paydalarda buluşmaktadır. Bazı kaynaklarda "sanat akımı" olarak anılan Pop Sanat, bazı kaynaklarda bir "sanat grubu" olarak tanımlanmaktadır.

Ressamlar tüketim kültürü, reklam ve çağdaş teknolojiye imajları uyarlamıştır, bunlar bir sonraki neslin sanatçıları etkilemiştir. *This is Tomorrow* dergisinin habercisi olduğu Pop Sanat, resmî enstalasyon (yerleştirme), baskı, poster ve kolajı içeren karışık teknikli çalışmalar için temel olarak kullanmıştır. Pop Sanat modernizmden daha kolektif ve kapsamlı bir etkinlik olarak yaratma sürecini vurgulamıştır. Bu çağdaş sanat türü olarak resmin önemini teslim etmiş ve postmodern veya genç modern sanat formlarıyla bağlantılı olarak figüratif uygulama alanında farklı konuları gündeme getirmiştir (Whitham ve Pooke, 2013, s. 103).

1950'li yılların başından itibaren Londra'da ressam Richard Hamilton ve Pater Blake, heykeltıraş Eduardo Paolozzi ve birkaç arkadaşının daha içinde bulunduğu bir grup insan resimli dergi, film ve reklamlarda sunulan imgeleri incelemeye başlamış ve bunların halka neden çekici geldiği konusunda kafa yormaya başlamıştı (Yılmaz, 2013). 1956 yılında Londra'da açılan "İşte Yarın" başlıklı sergide yer alan "Bugünün evlerini bu denli farklı, bu denli cazip kılan nedir?" başlıklı kolaj, "popüler" sözcüğünün bir kısaltımı olan "pop" türünde sanatın ilk örnekleri olarak nitelendirilir. Hamilton'a göre Pop Sanat, toplumun değişen değerlerine yönelik sanatsal bir inancın aynasıdır. 1950'li yıllarda modern yaşamın göstergeleriyle donanmış ve bir evin içini gösteren kolaj televizyon, elektrikli süpürge, kasetçalar gibi aletlerin yanı sıra pencereden görünen sinema salonu ve duvarda asılı duran çizgi roman afişi gibi çeşitli öğeler aracılığıyla Batı dünyasında gündelik yaşamın bir portresini sunar. Geleneksel cinsiyet rollerini yeniden üretirken erkeğin de kadın gibi seyirlik bir nesne hâlinde görünmesi, vücut geliştirme yönündeki ilk heveslerin bu dönemde yaşanmaya başlamasından kaynaklanır. Hamilton'ın sunduğu bu dünyada hemen hiçbir şey doğal değildir, görünen her şey yapay bir atmosferin öğeleri olarak anlamını bulur (Antmen, 2009).

"Pop Sanat" terimini yaratanların, onun bizzat önde gelen takipçileri de oldukları görülmektedir. Londra'da doğmasına karşı, Pop Sanatın bir yaşam ve üslup türü olarak Amerika'dan çıkarak yaygınlaştığı ve tekrar Avrupa'da tanınmaya, tartışılmaya ve yaşanmaya başladığı görülmektedir (Turani, 2013, s. 724). Elit kesimin beğenisine yönelik "yüksek kültür" ile daha geniş kitlelere yönelik kültür tüketme biçimleri arasındaki ayrımları yok ederken öncelikle hazır imgelerden yararlanmışlar, izleyicinin günlük yaşamının bir parçası olan nesnelere iki boyutlu yüzeylere aktarmışlardır. Bu nesnelere arasında Coca Cola şişelerinden konserve kutularına, sigara paketlerinden hamburgerlere çok çeşitli yiyecek içecek malzemesi yer almış, özellikle Amerikalı tüketicinin gündelik yaşamının sıradan nesnelere, sanatsal bir bağlam içinde yeni anlamlar kazanmıştır (Antmen, 2009, s. 162).

Genellikle tuval üzerine yağlı boya tekniğiyle çalışmalarına karşın birçok Pop Sanatçının yapıtı, popüler kültür öğelerinden bire bir yararlandığı için fotoğrafik bir görüntü sunar. Ayrıca tekniğin yapıtın içeriğine yönelik mesajlar vermekte kullanılması söz konusudur. Pop Sanatın başlıca sanatçılarından Andy Warhol'un fotoğrafik imgeyi olduğu gibi tuvale aktardıktan sonra müdahalede bulunması ve Serigrafi tekniğine başvurması ve mekanik çoğaltım yöntemlerine duyduğu ilgi sanatının içeriğini ve felsefesini belirleyen bir anlama sahiptir (Antmen, 2009, s. 162). Pop Sanatın tartışmasız en ünlü ismi Warhol'dur. Mezun olduktan bir süre sonra reklam sektöründe dergi resimleyicisi, ayakkabı ve parfüm şişesi tasarımcısı olarak çalışmıştır. Tüketim kültürünün tam ortasından gelen Warhol'un Pop Sanatla iç içe olması ve onu yüceltmesi olağan bir şeydir. Başta Coca Cola olmak üzere, Amerikan doları, Campell's konserveleri gibi tüketim nesnelerini, döneminde Amerika'nın en ünlü yüzlerinden olan Marlyn Monro, Elizabet Taylor ve Elvis Presley gibi isimlerin resimlerini yapmıştır.

Bugün Amerikalı özelliği vurgulanan Pop Sanat, tüketici toplum nasıl uluslararası bir boyuta eriştiyse ve tüm dünyaya hâkim olduysa buna paralel olarak Pop Sanat da uluslararası bir nitelik kazanmıştır. Pop Sanat kitle kültürünü kendine mal etmesiyle aslında aynı zamanda sanata karşıdır. Günümüz toplumuna ve sanatına dikkatlice baktığımızda tüketim kültürünün bugün de en az 1960'lardaki kadar yoğun olduğunu görürüz. Reklamlar, tüketim ürünleri, afişler belki de sanatı sergileme şekli de bugün bilerek veya bilmeyerek pop kültürüyle, Pop Sanatla kesişir.

Gülünç hâle getirme, taklit etme, Pop Sanatta çok yaygındır ve seyircinin istek ve tepkisine bağlıdır. Pop Sanatçıları konuları naif bir şekilde analiz etmiyorlar; ticari bir sanat görüşünden hareket etmeyi ön planda tutuyorlardı. Örneğin Warhol, bir ayakkabı moda illüstratörü idi. Rosenquist, reklam resmini ticarete kullanmak için eğitim görmüştü. Lichtenstein, desen ve gösteri sergileme alanında öğrenim görmüş ve çizgi filimler için karton resimlerinde çalışmış ve dergi resimleriyle hayatını kazanmıştı (Turani, 2013). Bu sanatçıların hepsinin resim sanatıyla ve Grafik Tasarımla iç içe olduğu görülmektedir. Seçilen konu itibarıyla da özellikle reklam dünyasında Pop Sanat izleri yoğunudur.

Günümüzde Grafik Tasarımcıların elinden çıkan pek çok ürüne baktığımızda popüler kültüre uygun tasarlanmış reklamlar, afişler, amblemler görürüz. Güzel ve pahalı arabaları, tüketim kültürünce benimsenmiş bankacılık ve kredi kartlarını, tatil ve günlük tüketim maddelerini tanıtmak için çarpıcı nesnelere, popüler imgeleri ve ünlü yıldızları kullanırlar. Yapılan pek çok afişte fotoğraflardan faydalanır ve kolajı kullanırlar. Tüm bunları yaparken popüler kültürü göz önünde bulundurmaları normaldir, insan yaşadığı toplumu sanatına yansıtır ve onu kendi değerleriyle harmanlar.

2. Grafik Tasarım

Tarihsel süreç içinde sürekli bir biçimde yeni anlamlar kazanan grafik kavramı geleneksel olarak çizgi ile yapılan muhtelif şekil ve resimlere veya eşyayı çizgi

ve şekillerle göstermeye “grafik” deniliyordu (Genç, 1985). Grafik sanatlar kavramı, hem basılı sanat eserlerini (tahta baskı, taş baskı, tahta ve metal gravür) hem de bilgi iletişimini sağlayan basılı eserler (basın ilanı, afiş, broşür vb.) tanımlamak amacıyla kullanılmaktadır. Günümüzde özellikle liberal ekonomik sistemi benimsemiş, rekabet ve tüketime dayalı refah toplumlarında ürünlerin tanıtım görevi büyük ölçüde “endüstriyel grafik” sanatının çalışma alanına girer. Gerçekten de günümüzde her an grafik ürünleriyle karşı karşıya bulunmaktayız. Bu ürünler arasında her gün karşı karşıya kaldığımız amblemler, logolar, afişler, dergiler, kitap kapakları, gazete ilanları, broşürler, ambalajlar, basın ilanları sayfa düzenlemeleri ve hatta trafik işaretleri yani piktogramlar sayılabilir (Parlak, 2011, s. 79).

Grafik Batı ülkelerinde, yeni üretim biçimlerinin doğması ve birey-toplum ilişkilerinin gitgide karmaşıklaşması sonucu ortaya çıkmış bir anlatım yolu, etkileyici bir dil. Yapımcısından çağdaş yaşamın gerilimine, çok renkliliğine uygun bir duyarlılık, bir yaratma gücü bekliyor. Her türlü tüketim ürününün, her türlü toplumsal olayın geniş yığınlara tanıtılması, duyurulması amacına yönelik, plastik sanatları ortak araç ve ilkelerinden yararlanan bir üst yapı ürünü ama toplumun bütün katlarında plastik sanatlardan daha dolaysız bir yayılma, etkileme gücünde (Maden, 1999, s. 74). Teknolojinin gelişmesiyle sadece basılı malzemeler değil film aracılığıyla perdeye yansıtılan, video aracılığıyla ekranda gösterilen ve bilgisayar aracılığıyla üretilen bütün görüntülü haberleşme malzemeleri de Grafik Tasarımın ilgi alanına girmiş, bu nedenle bu terimin anlamı günümüzde oldukça genişlemiştir (Parlak, 2011, s. 80).

Grafik sanatların amacı insanın salt estetik zevklerinin geliştirilmesine, giderilmesine araç olmak değil onun günlük yaşamında karşılaştığı hemen tüm sorunlarının, ihtiyaçlarının giderilmesinde çözüm önerici, uyarıcı, bilgilendirici rolüyle yardımcı olmak ve katkıda bulunmaktır. Bu bağlamda, haberleşme, ulaşım, eğitim, sağlık, endüstri, ekonomi, ticaret, yönetim, uluslararası ilişkiler ve kültür gibi pek çok alana hizmet etmektedir (Bilgin, 1988, s. 54). Grafik Tasarım, günümüzün yorgun ve dalgın izleyicisinin mesaja ilgisini çekebilecek, yeni ve denenmemiş yollar araştırma ve bulma sürecidir (Becer, 2010, s. 49).

Tüm dünyada Grafik Tasarımın ve tasarımcının gelişiminin baskı ve çoğalma teknikleriyle anılmasına karşın artık günümüzde bu mesleğin temel probleminin görsel iletişim tasarımı olduğu gerçeği çağımızda yaygınlık kazanmıştır (Uçar, 2004, s. 93). Bir iletişim işi olan Grafik Tasarımın tarih içindeki gelişimi ve değişimi teknolojik araçların gelişimine paralellik göstermiştir. 1970'ten sonra, Türkiye'de Grafik Tasarım alanında en belirleyici değişim teknolojide ve buna bağlı olarak üretim ilişkilerinde yaşandı. 1980'li yılların ikinci yarısından başlayarak bilgisayar Grafik Tasarımlarını uygulamada vazgeçilmez hâle geldi. Bu yeni teknoloji hayatımıza faks, multi-medya, inter-medya, modem, İnternet gibi yeni kavramlar soktu. Bu yeni araçlar, grafik üretim biçimlerini, dizgi, film, baskı tekniklerini etkisi altına aldı. Bilgisayarla birlikte Grafik Tasarımcı, hem tasarım ve üretim hem de iletişim aracına birlikte sahip oldu; bu durum tasarımcının konumunu farklılaştırdı. 1990'lı yıllarda üniversitelerin eğitim

programlarına giren bilgisayar teknolojisi, tasarım eğitim ve üretiminde başköşeye kuruldu (Karamustafa, 1998, s. 82). Bu gelişmeler her geçen gün insanın yaşama ve düşünme biçimini değiştirmektedir. Bu hızlı değişim her alanda olduğu gibi Grafik Tasarım alanında da yoğun bir biçimde yaşanmaktadır.

Türk Grafik Tasarımının kendi kişiliğini bulması için belki biraz daha zaman gerekiyor. Toplumsal kültürün görsel anlatım ve iletişim biçimlerine uyum sağlayamaması, basılı iletişim teknolojisinin ülkemize oldukça geç girmiş olması, Grafik Tasarım eğitiminin diğer görsel sanatlar dallarına göre henüz emekleme döneminde olması gibi nedenler; Türk tasarımcılarının uluslararası düzeyde söz sahibi olmasını geciktirmektedir (Becer, 1997, s. 116).

Türkiye de Grafik sanatının çağdaş bir kimlik kazanmasında önemli bir rol oynayan günümüz Grafik Tasarımcılarından Bülent Erkmen, ilk sayısı 1989'da çıkan *Arredamento Dekorasyon Dergisi*ni o yıldan beri kesintisiz kapaklarını tasarlamaktadır. Sanatçı neredeyse tümü Pop tasarımlar olan dergi kapaklarında hazır nesnelere kurmuş olduğu bir kompozisyon yaratmıştır.

Günümüz ilgi ve heveslerini takip edebilen, popüler kültür ve kavramların farkında olan bunları geçmişle yoğurarak alıcısına ulaştırabilen Grafik Tasarımcılar giderek artmaktadır. Şüphesiz bunları yetiştiren kurumların önemi büyüktür. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda, Grafik Tasarımdan anlayan sanatçıların çoğalması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Çağın gelişimini yakalayabilen ve bunu yaşanan kültürle özümseterek aktaran bilinçli tasarımcıların yetişmesi üniversitelerde verilen Grafik Tasarımı eğitimi ile mümkündür. Bugün İstanbul'da Marmara, Ankara'da Gazi, Bursa'da Uludağ, Erzurum'da Atatürk, Malatya'da İnönü, Adana'da Çukurova, Samsun'da Ondokuzmayıs, Trabzon'da Karadeniz Teknik Üniversitesi gibi birçok kurumun eğitim fakültelerinin resim-iş bölümünde grafik programları bulunmaktadır. Ayrıca günümüzde pek çok Güzel Sanatlar Fakültesinde de grafik eğitimi verilmektedir.

Ülkemizde genel eğitimin bir parçası olan güzel sanatlar eğitiminde Grafik Tasarım dersleri de bu gelişime paralel olarak en çok güncellenen yeni birçok meslek alanlarının temel veya etkileşimli, önemli bir parçası hâline gelmiştir. Bu gelişim ve değişimden etkilenen tüm bu sektörlerde kitlelere iletilmesi gereken mesaj, kavram ve bilgiyi görsel anlatım elemanlarıyla anlatmak bu sektörün sanat boyutunda da yeniden yapılandığını göstermiştir. Sektörün sanatsal boyutunu oluşturan mesleki alan "Grafik Tasarım" dır (Ketizmen, 2013, s. 432).

3. Yöntem

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, Pop Sanatın Grafik Tasarım dersleri üzerinde etkisinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı karma yöntem (mixed method) kullanılmıştır. Bu yöntemle yapılan çalışmalarda nicel ve nitel yöntemlerden elde edilen

sonuçların birbirine yakınlığı veya birbirini destekleyip desteklemediği, sonuçların birbirini tamamlaması, yeni hipotez veya araştırma soruları üretilmesi ya da araştırmanın sınırlarının genişletilmesi hedeflenebilir (Baki ve Gökçek, 2012).

Geçmişte daha çok tercih edilen nicel araştırma yöntemi, daha sonraları nitel araştırmaya ve günümüzde de hem nitel hem de nicel araştırmanın bir karması formatında olan karma araştırmaya yerini bırakma başlamıştır. Karma araştırma ile araştırmacı araştırmasını bir diğer yöntem ile güçlendirmekte, araştırmasını daha tutarlı hale getirerek hem daha gerçekçi verilere ulaşmakta hem de araştırmasının genelliğini artırarak teori oluşturmaktadır (Kıral ve Kıral, 2011). Karma yöntemlerden Paralel karma yönteminin kullanıldığı bu araştırmada eş zamanlı olarak hem nitel hem de nicel veriler ayrı ayrı toplanmış, bu veriler birleştirmiş ve araştırma problemi çözümlenerek değerlendirilmiştir.

Bu araştırmanın nicel boyutu olan deneysel desenlerden “Son Test Kontrol Gruplu Desen” modeli kullanılmıştır. Araştırmanın deneysel desenini oluşturmak için 2015-2016 öğretim yılında Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim İş Eğitimi Ana Bilim Dalı ana sanat atölyeleri grafik olan üç gruptan ikisi tesadüfi olarak seçilmiştir. Araştırmada seçkisiz atamayı içermeyen yarı deneysel desen kullanılmıştır. Yansız atama yoluyla seçilen bu gruplardan birisi “deney” diğeri ise “kontrol” grubu olarak seçilmiştir.

Araştırmada eğer uygulamalardan önce gruplar tamamen eşit olarak oluşturulmuşsa, uygulanacak olan ön testin gerekli olup olmadığı tartışılabilir. Son test kontrol gruplu model, ön test son test kontrol gruplu desenler tamamen aynıdır. Tek fark, bu desende deney ve kontrol gruplarına ön test uygulaması yapılmamasıdır (...). Son test kontrol gruplu model, özellikle katılımcılara ön test uygulamasının gerekli olmadığı veya verilecek olan ön testin uygulama içerisinde veya uygulama sonunda olumsuz bir etkisinin olacağını tahmin edildiği durumlarda etkili olarak kullanılır (Tanrıoğen, 2009, s. 41). Araştırmayı olumsuz etkilememe düşüncesiyle katılımcılara bir ön test uygulanmamış sadece son test uygulanmıştır.

Araştırmanın nitel boyutunda ise uygulama sürecine ilişkin gözlem formu oluşturulmuş, deney ve kontrol grubundaki katılımcıların tasarımları değerlendirilmiştir. Ayrıca araştırmada deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin nitel verileri yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle elde edilmiştir. Konuyla ilgili “verileri toplama teknikleri” kısmında gözlem formu ve görüşme formu başlıklarıyla detaylı olarak bilgi verilmiştir.

3.1.1. Çalışma Grubu

Bu araştırma 2015-2016 eğitim yılında, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim- İş Eğitimi Ana Bilim Dalında yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 4. sınıf ana sanat Grafik Tasarımı dersi alan öğrenciler oluşturmaktadır. Seçilen gruplardan birisini deney diğeri ise kontrol grubu oluşturmaktadır. Deney grubu 10, kontrol grubu 10 kişi olarak

atanmıştır. Çalışma grubunun oluşturulmasında sınıfların öğrenim gördükleri ana sanat dalı, sınıf yapısı ve öğrenci sayılarının birbirine yakınlığı dikkate alınmıştır bu doğrultuda seçim yapılmıştır. Öğrencilere deneysel bir çalışmada buldukları söylenmiş fakat hangi grupta oldukları bilgisi verilmemiştir.

3.2. Verileri Toplama Teknikleri

Bu çalışmada, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı karma yöntem (mixed method) kullanılmıştır.

Araştırmanın nicel boyutunda yarı deneysel desenlerden “son test kontrol gruplu seçkisiz desen” yöntemi kullanılmıştır. Bazı durumlarda deney ve kontrol gruplarının rasgele dağıtılması imkânsız olabilir veya istenmeyebilir. Bu yöntemle deney ve kontrol gruplarına yerleşecek kişiler rasgele dağılım dışında bir yolla yerleştirilir (Çepni, 2009, s. 115). Yapılan çalışmada rasgele dağılımın mümkün olmaması nedeniyle yerine daha önceden rasgele dağılım dışında oluşturulmuş gruplardan (sınıflardan) yansız bir biçimde deney ve kontrol grubu olarak iki grup atanmıştır. Son test kontrol gruplu desenlerde uygulama öncesinde bağımlı değişkene ait ölçümler elde etmek amacıyla bir ön test yapmayız. Bu gruplara uygulama sonrası ölçümler yapılmış (gözlem formu ile) ve bu ölçümler daha sonra deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını tespit etmek amacıyla bağımsız gruplar için t testinin parametrik olmayan Mann-Whitney U testi kullanılarak kıyaslama yapılmıştır.

Araştırmanın nitel boyutunda ise gözlem görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik olan nitel bir süreç izlenmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu çalışmada, öğrenci çalışmalarını incelemek amacıyla gözlem formu ve görüşme tekniklerinden faydalanılmıştır.

Gözlem, olgularla ilgili veri toplama yöntemidir. Ancak bilimsel gözlemlerde bu veri toplama işlemi gelişigüzel bir veri toplama işlemi değildir; sistematik bir işlemdir (Armağan, 1983, s. 30). Gözlemlerde, gerektiğinde verilerin kaydedilmesini kolaylaştırmak amacı ile bir gözlem formu geliştirilebilir. Gözlem formları konuya ve gözlem amaçlarına göre değişiklik gösterebilir. Her birinde gözlenecek ünitelerin, varlık ve yokluklarının işaretleneceği, onların değişik belirtilerinin yinelenmesinin sayılacağı, miktarlarının yazılacağı veya belli bir derecelenmiş ölçüğe göre, o belirtilerin derecelenmesinin yapılacağı bir düzen geliştirilir (Karasar, 2000).

Araştırmada, konuyla ilgili yerli ve yabancı literatür taraması yapılmış ve Pop Sanatın Grafik Tasarım dersine katkısını belirlemeye yönelik olarak hazırlanan, çalışmaları değerlendirmek üzere geliştirilen Gözlem Formu oluşturulmuştur. Oluşturulan gözlem formu uzmanlara danışılarak düzeltilmiş ve son şekli verilmiştir. Ölçekte dört alt boyutta, o boyutları ölçtüğü kabul edilen ifadelere yer verilmiştir.

Araştırmayı değerlendiren uzmanlardan her bir ifadeyle ilgili seçeneklerinden kendileri için uygun olanı işaretlemeleri istenmiştir. Bununla ilgili oluşturulmuş olan Pop Sanat değerlendirme rubriğinden faydalanılmıştır.

Rubrik bütüncül ve analitik olmak üzere iki farklı türde hazırlanabilir. Beyin fırtınası yoluyla bir tanımlar listesi oluşturulduktan sonra ölçülecek performansı farklı boyutlara ayırmadan, özelliklerin tümünün farklı düzeyler için tanımlaması yapıldığında bütüncül rubrik; ölçülecek performansı oluşturan özellikleri alt becerilerine (boyutlarına) ayırarak farklı performans düzeyleri için tanımlar yapıldığında ise analitik rubrik geliştirilir (Sezer, 2005, s. 54). Bu çalışmada analitik bir rubrik kullanılmıştır. Uzmanlara danışılarak oluşturulmuş olan gözlem formunun değerlendirme rubriği oluşturulurken yine uzmanlara danışılmıştır.

Bu araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler önceden planlanan sorulardan oluşmakla birlikte, görüşme sırasında cevapların ayrıntılı olarak verilmesine olanak sağlamak amacıyla, ek soruların da sorulması söz konusudur (Tekindal, 2011, s. 144). Görüşme, en az iki kişi arasında sözlü olarak sürdürülen bir iletişim sürecidir. Görüşme, araştırmada cevabı aranılan sorular çerçevesinde ilgili kişilerden veri toplama şeklinde ifade edilebilir. Görüşme belirli bir araştırma konusu veya bir soru hakkında derinlemesine bilgi sağlar (Büyüköztürk ve ark., 2014, s. 150).

Yarı deneysel yöntem eğitim araştırmalarında sıklıkla kullanılmakta ve iç geçerliliği tehdit edebilecek tarih, test etme ve araç gibi kaynaklardan gelen hatalar veya değişkenler, deney ve kontrol grubunda aynı etkiye sahip olacağından, güçlü olarak kontrol edilebilmektedir. Özellikle ülkemizdeki gibi merkezi eğitimin uygulandığı ve sınıfların araştırmacılar tarafından rasgele atama yoluyla oluşturulmasının mümkün olmadığı eğitim sistemlerinde, daha önceden okul yönetimleri tarafından oluşturulmuş sınıflar rasgele yolla deney ve kontrol grubu olarak belirlenmektedir. Bu yönüyle bakıldığında yarı deneysel yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır (Çepni, 2009, s. 115). Burada asıl amaç, görüşülen katılımcıların verdikleri bilgiler arasındaki benzerlik, farklılık ve zıtlıkları tespit etmek ve bulgular ışığında karşılaştırmalar yapmaktır (Çepni, 2009). Araştırmada uzman görüşlerinden faydalanılarak oluşturulmuş olan görüşme formu, 6 ana sorudan (başlıktan) oluşmakta olup gerekli görüldüğü yerde ek sorularda sorularak artırılmıştır.

Üç uzmandan alınan değerlendirmelerin (gözlem formunun) kapsam geçerliliğini sağlamak için uzmanlar arası uyuma bakılmıştır. Bu uyum, Miles ve Huberman'ın (1994) güvenilirlik formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Güvenirlik Formülü= Görüş Birliği / (Görüş Birliği+ Görüş Ayrılığı) x 100.

Gözlemci 1 ile diğer iki gözlemcinin değerlendirmeleri tek tek ele alınmıştır. Deney grubu gözlem formu değerlendirildiğinde 1. gözlemci ve 2. gözlemci arasındaki ortalama güvenilirlik % 96,6, 1. ve 3. gözlemci arasındaki ortalama güvenilirlik ise 95,2 bulunmuştur. Kontrol grubu gözlem formları değerlendirildiğinde ise 1. gözlemci ve 2. gözlemci arasındaki ortalama güvenilirlik 97,6, 1. ve 3. gözlemci arasındaki ortalama güvenilirlik ise 95,8 olarak bulunmuştur. Değerler %70'in üzerinde çıktığından dolayı değerlendirmeler güvenilir olarak kabul edilmiştir (Miles ve Huberman, 1994).

3.3. Uygulama Süreci

Araştırmanın uygulanması deney ve kontrol gruplarında toplamda 4 hafta içerisinde tamamlanmıştır. Araştırmada öncelikle literatür taraması yapılmış, konuya uygun metin ve resimler toplanarak sunum hâline getirilmiştir. Araştırma içerisinde konunun sanat eğitime katkısını ortaya koyabilmek için; Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Resim- İş Eğitimi Ana Bilim Dalında okuyan 4. sınıf öğrencilerinden deney ve kontrol grubu olmak üzere seçkisiz iki grup (iki şube) oluşturulmuştur. Katılımcılara bilgilerin başka kurum veya kuruluşlarca paylaşılamayacağı ve açıklanan bilgiler dışında bir yerde kullanılmayacağı belirtilmiştir.

Deney grubunda ana sanat atölye grafik derslerinde Pop Sanat konusu ele alınmış ve bu konuda bir sunum yapılmıştır. Katılımcılara Pop sanatın Grafik Tasarımla ilişkisi anlatılmıştır. Sunum iki ders saati sürmüş sohbet eşliğinde devam etmiştir. Görsel olarak oldukça geniş kapsamlı olan sunum yurt dışında ve yurt içinde yapılmış olan Pop Sanat eserlerini Grafik Tasarım çalışmalarıyla da ilişkilendirilerek verilmiştir. Sunum sonrasında deney grubu katılımcılarından ders akışının da içerisinde olan bir konu verilmiş ve bu konuda afiş çalışması yapmaları istenmiştir. Kontrol grubu ise araştırmayı etkileyecek özellikler açısından Pop Sanat ile ilgili olabilecek tüm faktörlerden uzak tutulmuştur. Deney grubu ile aynı zamanda öğrencilerden bir afiş çalışması yapmaları istenmiştir.

Her iki grubun öğrencileri de verilen süre içinde çalışmalarını tamamlamışlardır. Ardından öğrenci tasarımlarının analizi için gözlem formu ile öğrenci çalışmaları üç uzman gözlemci tarafından değerlendirilmiştir. Değerlendirmelere göre afiş tasarımlarında Pop Sanat özellikleri yoğun olan ve olmayan öğrencilerle son test amaçlı görüşme yapılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Veriler, nicel ve nitel istatistiksel teknikler kullanılarak çözümlenmiştir. Nicel veri analizi için deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek üzere Mann-Whitney U analizi kullanılmıştır.

Nitel veri analizinde ise görüşme sonucu elde edilen bilgiler içerik analizi yöntemiyle yorumlanmıştır. Çalışmada içerik analizi yapılırken katılımcıların görüşme formunda belirttikleri görüşlerinden yola çıkılarak temalar ve kodlar belirlenmiştir. Elde edilen veriler sayısallaştırılarak frekans (f) şeklinde tablolarda verilmiştir. Ayrıca çalışma içinde kodlar ve temaların daha iyi anlaşılabilmesi için bazı katılımcıların görüşlerinden örnekler verilmiştir.

4. Bulgular ve Yorumlar

4.1. Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Birinci alt problem olarak Grafik Tasarım derslerinde Pop Sanata ilişkin görüşler nelerdir? Şeklinde belirlenmiştir. Grafik Tasarım dersi alan katılımcılara Grafik Tasarım derslerinde Pop Sanata ilişkin görüşleri sorulmuştur. Deney grubu katılımcılarının tamamı Pop Sanatın Grafik Tasarım

derslerinde etkisi olduğunu belirtmiş ve olumlu görüş bildirmişlerdir. Katılımcılardan bazıları;

Pop Art ile grafik iç içedir. Pop Art; zamanın tüketim çılgınlığına yönelik bir akımdır, Grafik Tasarımın içinde de reklamcılık vardır, tüketim ve reklam bir aradadır. Grafik Tasarımda da günümüzde herhangi bir afiş, davetiye veya katalog baskı ile somut bir hâle geliyor, Pop Artta da birçok sanatçı baskı ile eserlerini ortaya koydu. Pop Artta kolaj çalışmaları vardır, yine Grafik Tasarımda da kolajı kullanıyoruz (B.K.).

Pop Art ve grafik ayrılmaz bir bütün diye düşünüyorum. Zaten birçok Pop Sanatçısı reklamcılıktan gelme ve reklam grafikerlerin işidir. Pop Artı resim sanatında çok fazla görmüyorum birçok kişi resim sanatında Pop Artı değersiz buluyor ama Grafik Tasarımın her yerinde Pop Art var, vurgu yapılmak istendiğinde canlı bir renk kullanmak yetiyor. Diğer yandan ürünü tanıtacaksa o ürünün kendisini kullanabiliyoruz. Fotoğrafları da bir kolaj tekniğiyle grafiğin her yerinde rahatlıkla kullanabiliriz (M.K.).

(...)

Tek bir çizgiyle birçok şey anlatmak isteyen bir tasarımcı daha Minimalist çalışırken hazırcılığı eleştirmek isteyen bir tasarımcı Pop Artta yönelip makinelerle hazırlanan baskıları, gazeteleri kullanarak sanata dönüştürebilir. Genel anlamda görüyorum ama gerektiği yerde kullanmayı tercih ederim. İnsan pek çok sanat akımını harmanlayarak kendi tarzını yaratabilmelidir. Grafik Tasarımda Pop Artın yeri azımsanamaz hatta iç içedir denebilir. Özellikle kolaj tekniğinin önemi büyük benim açımdan. Önem verir, bazı çalışmalarında etkilerinin görülmesini sağları (O.K.).

şeklinde cevaplar vermişlerdir.

Yapılan tasarımların konusu ve çalışmanın yapıldığı dönem dikkate alınırsa ulusal değerlerin ön planda tutulduğu çalışmaların da var olduğu görülmektedir. Katılımcılardan biri çalışmasıyla ilgili şu görüşleri dile getirmiştir:

Etkili bir tasarım yapabilmek için çok kalabalık, fazla renk ve nesneye ihtiyaç olmadığını, sade ve olabildiğince az renk ve nesne kullanarak da yapılabileceğini düşünüyorum. Önemli olan görsellikle beraber izleyiciyi düşündürmektir. Çalışmam açısından baktığımda da evet gençlik denilince ilk akla gelen çok renklilik ve Pop Art ama ulusal değerleri vurgulayacaksam kırmızının ve sadeliğin ön planda olması gerekiyordu. Bu nedenle çalışmamda Pop Artta yer verdiğim kadar Minimalizmi de ön planda tuttum (B.K.).

Çalışmalar gençlik konusu üzerinden zaman zaman gençlik bayramı olarak algılanmış, çalışmanın yapıldığı dönem de göz önünde bulundurulduğunda millî duyguların ön planda olduğu ve ülke gündeminden de etkilenildiği düşünülmektedir.

Kontrol grubu katılımcıları da deney grubu katılımcıları gibi zaman zaman Grafik Tasarım derslerinde, çalışmalarında Pop Sanata yer verdiklerini belirtmişlerdir. Katılımcılardan bazıları;

Grafik Tasarımda parlak canlı renklerin kullanılışı veya konuya verebileceğin ironi tarz, Pop Art etkisiyle güçlü bir şekilde ortaya çıkabileceğini düşünüyorum (F.K.).

(...)

Tabii ki görüyorum. Popüler kültürün içinde yaşıyoruz. Her şeyde olduğu gibi Grafik Tasarım dersine de etkisi vardır Pop Artın. Canlı renkler çok kullandığımız bir durumdur veya popüler bir nesne. Bunlar bizim işimizle bire bir uyuşmaktadır. Grafik dersi için Pop Art olmazsa olmazdır (A.A).

(...)

Grafik dersini düşündüğümüzde vermek istediğin mesajı en net ve ilgi çekici hâlde sunmak istiyorsan, bunu anlatabileceğin akım Pop Arttır. Çünkü eser içinde kullandığın canlı renkler, çarpıcı yazılar izleyiciyi fazlasıyla cezbetmektedir. Ben de tüm çalışmalarım da olmasa da bazen Pop Artın bazı özelliklerini zaman zaman kullanım (C.Y).

(...)

Evet, Pop Artın etkisi Grafik Tasarım dersinde vardır. Sonuçta işimizin büyük bir kısmı insanlardır ve bu insanlara ulaşabilmektir amacımız. Bunu da popüler kültür imgeleriyle, sözleriyle veya objeleriyle çok daha rahat izleyiciye ulaşabiliyoruz. Bunun için etkisi vardır. Fakat her çalışmada Pop Artı kullanmayız insan kendi tarzını çeşitli sanat akımlarını harmanlayarak oluşturmalıdır. Pop Artın çalışmada etkisi olduğunu düşünmüyorum. Canlı renkler kullanmayı sevmiyorum. Kendimi ifade etmek için koyu renkleri tercih ederim. Benim için popüler olan geçicidir. Ben sanatımın kalıcı olmasını istiyorum (D.D).

şeklinde cevaplar vermişlerdir.

Katılımcılara Grafik Tasarım derslerinde tasarımlarını en iyi anlatabilecekleri sanat akımı (grubu) sorulduğunda ise öne çıkan sanat akımları Tablo 1'de verilmiştir:

Tablo 1: *Deney ve kontrol grubu görüşme formları içerik analizi dağılımı*

Temalar	Alt Kategoriler	Deney	Kontrol
		f	f
	Minimalizm	4	2
	Realizm	2	-
	Sembolizm	1	-
Grafik Tasarımı Derslerinde Görüldüğü Düşünülen Sanat Akımları	Bauhaus	3	1
	Empresyonizm	-	1
	Fütürizm	-	1
	Ekspresyonizm	-	1

Deney grubundan 4 katılımcı Minimalizmin Grafik Tasarım derslerine uygun olduğunu belirtmiş, 3 katılımcı Bauhaus sanat akımının görüleceğini, 1 katılımcı realist çalışmaların Grafik Tasarıma uygun olduğunu ve 1 katılımcı ise sembolizmden faydalandığını ifade etmiştir.

Kontrol grubu katılımcılarında ise 2 katılımcı Minimalizm sanat akımını işaret ederken birer katılımcı Bauhaus, Empresyonizm, Fütürizm ve Ekspresyonizm

akımlarının Grafik Tasarıma uygun ve tasarımlarında kullanılabilir sanat akımları olduğunu belirtmişlerdir.

Kontrol grubundan bir diğer katılımcı tasarımıyla birlikte Grafik Tasarım dersinde başka sanat akımlarının da görülmesini şu sözlerle ifade etmiştir:

Realizmle anlatılmak istenen konuyu direkt vurgulayabiliyoruz. Doğrudan, Grafik Tasarımın örneğin reklam ve tanıtım gibi görevleri olduğu da düşünürsek konuyu aktarmada kolaylık sağlıyor. Pop Artla dikkat çekici vurgu gerektiren konuları halkın da düzeyine inerek gündelik konularla, ünlülerle, çarpıcı duruşuyla ön plana çıkarabiliriz. Sembolizmle ise anlatmak istediğimi anlatabileceğim en kısa yolla anlatıyorum (Y.T).

Başka bir katılımcı ise;

Ben minimal sanat akımını grafik dersine çok yakın buluyorum. İzleyiciyi odak noktadan yakalayıp lafi dolandırmadan net bir şekilde seyirci önüne sunmaktır amaç. Sadece bir imge ile izleyicide uyandırmak istediğin duyguyu yakalayabilmektir (A.A).

4.2. Probleme İlişkin Bulgu ve Yorumlar

İkinci alt problem deney ve kontrol grubu öğrencilerinin çalışmaları arasında anlamlı bir fark var mıdır? Sorusuna cevap aramaktadır. Tablo 2 incelendiğinde deney grubu öğrencilerinin son test puanlarının kontrol grubu son test puanlarından anlamlı şekilde farklılaştığı görülmektedir ($p < 0,05$). Diğer bir ifade ile Pop Sanat derslerinin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin tasarımlarında kontrol grubu öğrencilerinin tasarımlarına göre daha fazla Pop Sanat özellikleri görülmektedir ($U=8,50$; $p=0,002$; $p < 0,05$).

Tablo 2: Deney ve kontrol gruplarının son test puanlarına ilişkin Man Whitney – U testi analiz sonuçları

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Deney Grubu	10	14,65	146,50	8,50	0,002
Kontrol Grubu	10	6,35	63,50		

5. Sonuç ve Öneriler

5.1. Sonuçlar

Bu araştırma, “Pop Sanatın Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalında eğitim gören öğrencilerin grafik derslerine yansımaları nedir?” sorusuna cevap aramış ve katılımcılardan bir afiş tasarımı yapmaları istenmiştir. Daha sonra katılımcılarla görüşmeler yapılmış ve katılımcıların Pop Sanat hakkında görüşleri alınmıştır. Katılımcılardan tasarımlarını sanat akımları açısından değerlendirilmesi istenmiş, Grafik Tasarım dersine yönelik değerlendirme yapmaları sağlanmıştır.

Araştırmada elde edilen verilere göre deney grubu öğrencileri ile kontrol grubu öğrencilerinin tasarımları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark

oluşmuştur. Deney grubu öğrencilerinin tasarımları kontrol grubu öğrencileri tasarımlarına nazaran daha çok Pop Sanat özellikleri taşıdığı görülmüştür. Ayrıca Grafik Tasarım dersinde uygulanan Pop Sanata yönelik bilgiler verilmesi doğrultusunda, deney grubu öğrencilerinin tasarımlarını değerlendirmeleri konusunda, kontrol grubu öğrencilerine nazaran görüşlerinin olumlu olduğu görülmektedir. Deney grubu öğrencilerinin yapmış oldukları tasarımları kontrol grubu öğrencilerinden daha geniş bir perspektifte değerlendirebilmekte ve çalışmalarını bir sanat grubu dâhilinde yorumlamakta daha başarılı oldukları görülmektedir.

Deney grubu katılımcıları Pop Sanat üzerine kontrol grubuna kıyasla daha çok fikir beyan edebilmekte ve konuyu daha çok detaylandırabilmektedir. Yine deney grubu katılımcıları Pop Sanatın Grafik Tasarım derslerinde kullanıldığını kontrol grubu katılımcılarına göre daha çok ileri sürmektedir.

5.2. Öneriler

Ülkemizde grafik sanatı gitgide yükselen bir olgu olmakla birlikte artan reklam ajansları, grafik ürünlerine duyulan ihtiyaç, birçok teknik bilgi ve donanımına sahip sanatçı ile grafik sanatı da hızla değişiyor. Günümüz grafik sanatı fotoğraf, sinema-animasyon gibi alanlarla genişliyor her geçen gün kendini yeniliyor. Grafik Tasarım eğitimi alan öğrenciler bu imkânlardan sonuna kadar faydalanmalı, ürün ve hizmeti alıcısına ulaştırmada bir köprü görevi görmelidir. Toplumun estetik zevklerini göz önünde bulundurarak ihtiyaçlarını karşılamalıdır. Sosyal medyanın yoğun bir şekilde kullanıldığı bu çağda, Grafik Tasarım ürünleri hızla alıcısına ulaşıyor, neredeyse İnternet kullanmayan bireylerin olmadığı günümüzde popüler olan şeyler de hızla tespit edilebiliyor.

Pop Sanatın temelinde popüler kültür ve beğeniler vardır ve daha çok gündelik yaşamla ilintilidir. Kent kültüründeki günlük yaşam, hızlı tüketim, reklamlar, film yıldızları ve iletişim araçları Pop Sanatta yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Öyle ki hiçbir sanat hareketi ticari tasarıma Pop Sanat kadar katkı sağlamamıştır. Grafik Tasarım alanının belirtilen konuyla en çok iç içe olan bir alan olduğu ortadadır.

Grafik Tasarımcı, sanatla pazarlamayı birleştiren bir yerde olması bakımından önemli bir görev üstlenmektedir. Grafik sanatlar, devamlı olarak kendi kendini geliştirebilen yaratıcı bir alandır. Bu alanda başarının yolu, araştırma yaparak sürekli kendini yenilemekten, tasarım sürecinde özel renk ve biçimler kullanmaktan, iyi bir gözlemci olabilmekten ve teknik bir bilginin var olmasından geçer.

Fotoğrafın kullanılması ve tasarımların dijital ortamlarda yapılmasının alana oldukça kolaylık sağladığı bu dönemde, belli bir sanat akımına bağlı kalmaksızın özgün pek çok ürün ortaya konulabilir. Ancak Grafik Tasarım derslerinde Pop Sanatın kitleler üzerindeki etkisi göz önünde bulundurulmalıdır. Yapılacak olan tasarımlarda konu ve ürünün önemi kadar bu tasarımın kitle kültürünün ayrılmaz bir parçası olduğu bilinmelidir. Pop Sanatın grafik eğitimine de etkisi olduğu açıktır, ancak tasarımlarda tüm Pop Sanat imgelerinin

bir arada kullanımının uygun olmayacağı bir gerçektir. Grafik Tasarım estetik bir görünüm ister ve bunun için grafik sanatının temel öğelerinin de göz ardı edilmemesi gereklidir.

Grafik Tasarım derslerinde Pop Sanat ile ilgili güncel sanat çalışmaları takip edilmeli ve öğrenciler bilgilendirilmelidir. Bu alanda Grafik Tasarımcıların eserleri incelenerek alanda yapılmış çalışma örnekleri üzerinden öğrencinin tasarım gücü artırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Antmen, A. (2009). *20. yy. Batı Sanatında Akımlar*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Armağan, İ. (1983). *Bilimsel yöntem*. İzmir: Ticaret Matbaacılık.
- Baki, A. ve Gökçek, T. (2012). Karma Yöntem Araştırmalarına Genel Bir Bakış. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (42), 1-21.
- Becer, E. (1997). *İletişim ve Grafik Tasarım*. Ankara: Dost Kitapevi Yayınları.
- (2008). *İletişim ve Grafik Tasarım*. Ankara: Dost Kitapevi Yayınları.
- (2010). *Modern Sanat ve Yeni Tipografi*. Ankara: Dost Kitapevi Yayınları.
- Buyurgan, S. ve Buyurgan, U. (2007). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, K. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F., (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayın Evi.
- Çepni, S. (2009). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. Trabzon.
- Genç, A. (1985). Türkiye'de Sanatın Bugünü ve Yarını. *1. Ulusal Sanat Sempozyumu*, 17-19 Nisan, Ankara.
- Karamustafa, S. (1998). Cumhuriyetin Renkleri, Biçimleri. Ödekan. A. (Ed.). *Türkiye'de Grafik Tasarımın Son Çeyrek Yüzyılı* (ss. 82-90). İstanbul: Bilanço 98 Yayın Dizisi.
- Karasar, N. (2000). *Bilimsel araştırma yöntemi- kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Keteci, H. F. ve Bilgili, C. (2006). *Yongaların Gizemli Dansı Görsel İletişim & Grafik Tasarımı*. İstanbul: Beta Basım.
- Ketizmen, A. (2013). Genel Eğitimde Güzel Sanatlar ve Grafik Eğitimi ve İlişkili Uzmanlık Alanları. *Gefad / Gujgef*, 33 (2), 431- 442.
- Kıral, B and Kıral, E. (2011). Karma Araştırma Yöntemi (Mixed Research Design). *2 nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications*, 27-29 April, Antalya.
- Maden, S. (1999). Cumhuriyetin Renkleri, Biçimleri. *Grafik Sanatının Dünyü, Bugünü* (ss. 74-81). Ödekan. A. (Ed.). İstanbul: Bilanço 98 Yayın Dizisi.
- Miles, M. B. and Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis*. London: Sage Publication.

Somuncu, Ö. (2016). Pop Sanat'ın Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalında Eğitim Gören Öğrencilerin Grafik Derslerine Yansımaları. *Humanitas*, 4(8), 285-301

Parlak, H. (2011). *Temel Grafik Tasarımı Bilgisi*. İzmir: Ege Üniversitesi Basım Evi.

Sezer, S. (2005). Öğrencinin akademik başarısının belirlenmesinde tamamlayıcı değerlendirme aracı olarak rubrik kullanımı üzerinde bir araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 51-54. Erişim tarihi: 2 Mayıs 2015, <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/pauefd/article/view/5000056259/5000053467>.

Tanrıöğen, A. (Ed.). (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık

Tekindal, S. (Ed.). (2011). *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*. Ankara: Pegem Akademi.

Turani, A. (2013). *Dünya Sanat Tarihi*. İstanbul: Remzi Kitap Evi.

Uçar, T. F. (2004). *Görsel İletişim ve Grafik Tasarım*. İstanbul: İnkılap Yayın Evi.

Whitham, G. ve Poke, G. (2013). *Çağdaş Sanatı Anlamak*. (Çev. T. Göbekçin). İstanbul: Optimist Yayın Dağıtım.

Yıldırım, A. Şimşek, H. (2008). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, M. (2013). *Modernden Postmodern Sanat*. Ankara: Ütopya.